

СИНТЕТИЗМ СВІТОРОЗУМІННЯ ВОЛОДИМИРА СОЛОВЙОВА

Марущак О.В., кандидат філософських наук, старший викладач

Бризгалов М.В., здобувач вищої освіти групи М 2/2,

Кліманський І.М., здобувач вищої освіти групи М 2/2

Миколаївський національний аграрний університет

Філософ-ідеаліст В. Соловйов – один із представників і виразників філософської і літературно-культурної традиції, яка веде свій початок ще з часів сивої давнини і яка характеризується спробою сприймати різноманіття всіх станів, форм і проявів буття як нерозривну єдність. Саме з цього, до речі, зародилось поняття «субстанція», а з визначення цього першоначала, що породжує все розмаїття видимого світу, й виникло розмежування на матеріалістичний і ідеалістичний погляди на його устрій та розуміння законів його функціонування.

В стародавній філософії єдність буття пояснювали тим, що в основі всього існуючого є вода, апейрон, повітря (Мілетська школа), число (Піфагор),

Атоми (Демокрит), ідеї (Платон), дао (Лао-цзи), земля, вода, вогонь, повітря (чарваки-локаята).

Християнський погляд на першооснову світу, яка для свого існування не потребує нічого іншого, яка є першопричиною всіх речей, пояснює їх властивості і відношення, виявився дещо складним для вихованого на принципах класичної логіки розуму, наслідком чого є відданість лінійному мисленню. Таке мислення зіткнулось з необхідністю упорядкувати і поєднати в певну цілісність такі догмати, які є внутрішньо суперечливими один до одного. Йдеться, в першу чергу, твердження про тринітарну природу Бога, про подвійну природу Христа.

Значення В. Соловйова у розвитку філософської думки полягає у тому, що він розробив оригінальні принципи «філософії всеєдності». Особлива заслуга В. Соловйова як філософа полягає у тому, що він спробував подолати протиставлення матеріалізму-ідеалізму, відмовившись від дихотомічного протиставлення *природа - знання - наука чи ідея - містика - віра*, проголосивши можливість здобуття істини на шляхах цільного знання. За вченням В. Соловйова, суще є єдине, всеосяжне. Онтологічною основою всеєдності у В. Соловйова виступає божественна Трійця в її зв'язку з людиною за посередництвом Софії Божества. В. Соловйов визначав останню як єдину субстанцію Божественної Трійці, її всеєдність, абсолютну єдність, що утворює мудрість, і – на противагу Богу як безумовно єдиного, – множинність, тобто цілий, живий організм, вічний як Бог. Софія Божества породжує безліч можливостей і знову поглинає їх.

Для В. Соловйова Софія є символом людства, символом Божественної Жіночності, її втілення він вбачав у поєднанні плоті і духу у Боголюдини. Основний принцип всеєдності є: Все єдине у Богові, тобто принцип єдності Творця і його творіння.

Завдяки запровадженню постаті Софії Мудрості як джерела Божественної Гармонії вдається наблизитись до Світової Душі, відкрити таємничу присутність великої Вічності, плекати надію на перетворення самої людини через близьке сходження на всіх сонця любові. І в цьому плані Соловйов продовжує традицію Платона, Гете, Данте, інших мислителів, а також Григорія Сковороди, правнуком якого він був по материнській лінії.

Під впливом цієї творчої ідеї в тогочасному культурно-поетичному середовищі сформувалось уявлення про феномен теургічної творчості. Її сутність проявляє себе через свідоме містичне спілкування з вищим світом шляхом внутрішньої творчої діяльності. Для такого напряму як символізм вийшли на перший план такі поняття, як символ, символізм і символізація. Під символом розуміється абсолютна Єдність як втілення Логосу (Христос). Мистецтво є символізацією цінностей в образах дійсності. Метою символізму є вихід за межі мистецтва для вільної теургії – творення життя за допомогою божественної енергії Символу.

Ідея теургії, підвищена релігійна акцентуація мистецтва, пророчо-проповідницький характер творчості стали рисами, які притаманні естетичній

концепції символізму. Також для естетики символізму властивим є: усвідомлення софійного начала мистецтва і антиномії «соборне-індивідуальне», вихід символізму зі сфери мистецтва у сферу життя з подальшою розробкою понять містеріальності і теургії як категорій естетики, апокаліптична та есхатологічна спрямованість.

Кінцева мета інтелектуального пошуку всеєдності у Соловйова є цілком практичною – «перетворення світу на основі органічного синтезу цільного знання, цільного життя і цільної творчості» [1, с. 593].

Отже, творчість Володимира Соловйова стала цікавим, доволі оригінальним кроком на нескінченному шляху до визначення першоцеглини буття, яка забезпечує цілісність всього світу, завдяки чому картина панування Гармонії набула б завершеного вигляду. Ці погляди філософа справили помітний вплив також і на перебіг тогочасних мистецьких пошуків у художньому відображенні і творчому заломленні цих духовних рухів мислителя.

Література:

1. Філософський енциклопедичний словник / НАН України, Ін-т філософії імені Г. С. Сковороди; [редкол.: В. І. Шинкарук (голова) та ін.]. – Київ: Абрис, 2002. 742 с.